

СТАНОВИЩЕ

**относно кандидатурата на гл.ас. д-р Георги Николов НИКОЛОВ
във връзка с участието му в конкурс
за доцент по история и археология (средновековна българска
история), обявен от СУ “Св. Климент Охридски”, публикуван в
“Държавен вестник”, бр. 33 / 26.04.2011 г.**

от доц. д-р Пламен Павлов

В настоящия конкурс гл. ас. д-р Георги Николов е единствен кандидат. Съобразно изискванията той е представил пред членовете на избраното за целта научно жури автобиография, справка за своята преподавателска дейност в Историческия факултет на СУ “Св. Климент Охридски” и библиография. Последната съдържа 2 авторски монографии, около 40 студии и статии, значителен брой рецензии и отзиви за новоизлезли книги и научни сборници, публикувани в авторитетни български и чужди издания, био-библиографии за наши и чужди учени, научнопопулярни статии и интервюта. Към тях бих прибавил и изявите на Георги Николов в специализирани телевизионни предавания по различни теми от историята на средновековна България. Не на последно място, следва да се отбележи участието на кандидата в престижни научни форуми у нас и в чужбина, което е отразено в периодиката, тематични сборници, отзиви, и т.н.

В предоставената справка за научни приноси кандидатът е посочил 11 студии и статии, както и своето монографично изследване “Самостоятелни и полусамостоятелни владения във възобновеното Българско царство (краят на XII – средата на XIII в.). София, изд. “Гутенберг”, 2011, 255 стр.

Въпреки че броят на научните публикации, имащи отношение към темата на конкурса, би могъл да бъде увеличен, смятам, че посочените от кандидата изследвания дават достатъчно ясна представа за неговите творчески търсения и постигнати резултати след избирането му за главен асистент по средновековна българска история в катедра “История на България” на Историческия факултет на СУ “Св. Климент Охридски” през 1997 г.

Проучванията на Георги Николов са посветени на широк кръг от теми и проблеми от средновековната история на България, Византия и балканските държави. Своеобразен център на научните интереси на кандидата е голямата и недостатъчно разработена тема за взаимоотношенията “център – периферия”, т.е. за върховната държавна власт в столицата и проявите на сепаратизъм в различни региони на средновековна България през XII – XIV в. На генезиса и проявите на сепаратизъм, на неговите характеристики, обвързаност с международната политика, водещи личности и т.н. са посветени и част от студиите и статиите, представени от Георги Николов в посочената справка за приноси. В тях са разгледани както теоретични и историографски въпроси, вкл. концепцията на проф. Петър Мутафчиев, така и конкретни събития и личности. Освен това присъстват публикации, разглеждащи важни въпроси на политическата идеология на Второто българско царство (вкл. за естеството и

развитието на т.нар. имперска идея), на отношенията с Унгария, Сърбия, Византия, куманите, и т.н. В тях авторът привлича нови или малко познати исторически извори, демонстрира отлично познаване на съществуващите изследвания, като прави редица приноси от фактологическо и теоретично естество. Става дума за личности като бившия руски княз и унгарски магнат Ростислав Михайлович, деспот Яков Светослав, браническите боляри Дърман и Куделин, видинският владетел Шишман, за различни аспекти и събития от политическата история на Второто българско царство, свързани с отдалечените от столицата северозападни и североизточни области, откъддунавските земи и т.н.

Без съмнение най-сериозно внимание от представените от гл. ас. д-р Георги Николов трудове заслужава посочената по-горе негова втора авторска монография, посветена на самостоятелните и полусамостоятелни формации в българското държавнополитическо и етническо пространство от възстановяването на държавата през 1185 г. до средата на XIII в.

Трябва да се подчертае, че Г. Николов се е насочил към една трудна, недостатъчно проучена и осмислена тема от историята на средновековна България. Авторът успешно продължава усилията на В. Златарски, П. Мутафчиев, В. Гюзелев, Ив. Божилов, Р. Радич и др. учени, като задълбочено изследва генезиса на сепаратистките процеси, конкретни му форми, обвързаност с вътрешното състояние и външната политика на Второто българско царство. Георги Николов прави обстоен преглед на историческите извори и изследвания, археологически проучвания, теоретични постановки (например за естеството на т.нар. *апанаж* в България и Византия), просопографски портрети на видни личности. Концептуално, последователно и в детайли авторът проследява и анализира появата и развитието на самостоятелните и/или полусамостоятелни владения в Добруджа и Североизточна България (т.нар. “Петрова хора”), Македония, Родопите, българския Северозапад. Георги Николов прави интересни наблюдения и изводи за политическата съдба на ярки личности като Добромир Хриз, Иванко, Йоан Спиридонаки, “принцепс” / княз Белота, севастократор Стрез, деспот Алексий Слав, севастократор Петър, в определен смисъл и за севастократор Александър и бъдещият цар Мицо. Основателно се обръща внимание на резиденции на самостоятелните владетели, развитието и ролята на градове и крепости като старопрестолния Велики Преслав, Просек на р. Вардар, крепостите на Иванко в Родопите, Цепина, Мелник и т.н. Въпреки че във фокуса на изследване е конкретен период от историята на Второто българско царство, авторът убедително показва, че става дума за перманентен процес – процес, който има своето логично развитие и конкретни измерения до края на българската средновековна държавност. Разбира се, своето отражение дават и геополитическите реалности, агресивните действия на съседни държави, ролята на куманите, а по-късно и на татарската “Златна Орда”. Така или иначе, в изследването на Георги Николов личи несъмнената му ерудиция, вкл. отличното познаване на аналогични явления в съседните страни, най-вече Византия и Сърбия.

Авторската монография на гл. ас. д-р Георги Николов, както и неговите студии и статии, са свидетелство за отлична подготовка и натрупан

изследователски опит. От друга страна, представената документация, а и самото развитие на кандидата като университетски преподавател, свидетелстват за доказани професионални качества и авторитет. Всичко това ми дава основание да призова уважаемите членове на научното жури за този конкурс гл.ас.д-р Георги Николов да бъде избран за доцент в катедра “История на България” на Историческия факултет на СУ “Св. Климент Охридски”.

18.10.2011 г.

доц. д-р Пламен Христов ПАВЛОВ